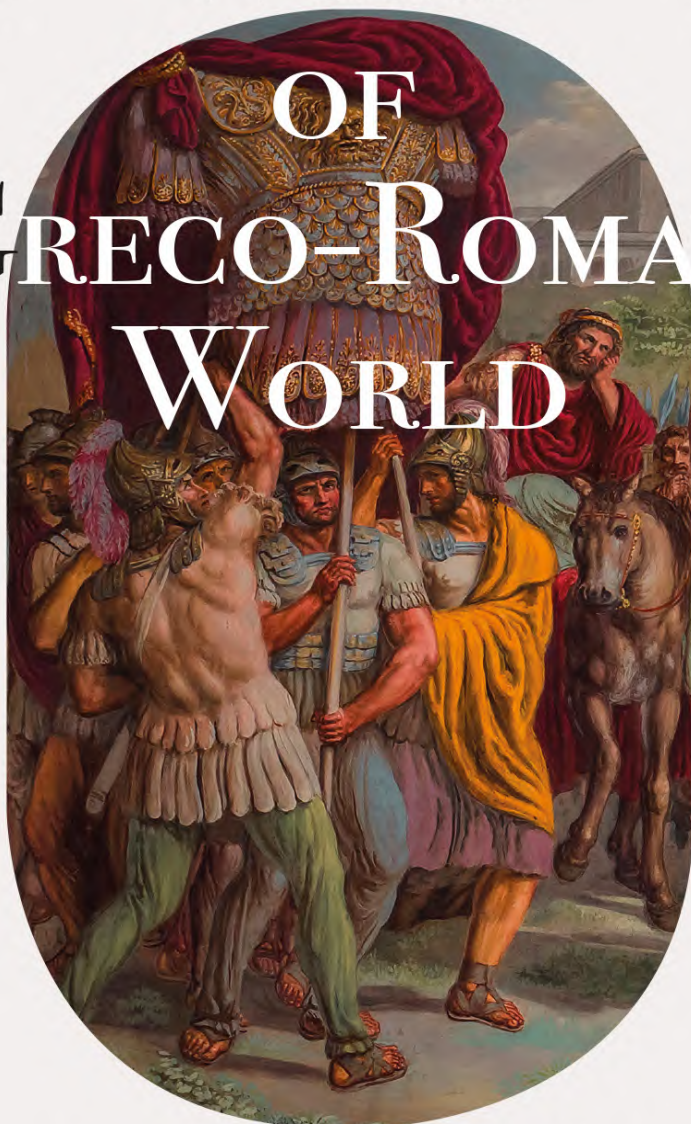

7 GREAT WARS OF GRECO-ROMAN WORLD

7 สงครามพลิกชะตาโลก
กรีก-โรมัน

ภัทรพล สมเมาะ

นักสัจจนหน้ากระตาส
ผู้แสวงหาความรู้และภูมิปัญญามาบรรณาการนักอ่าน

GYPZY

GYPZY

7 Great Wars of Greco-Roman World

7 สงครามพลิกชะตาโลกกรีก-โรมัน

ภัทรพล สมเหมาะ เขียน

ราคา 320 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ภัทรพล สมเหมาะ.

7 สงครามพลิกชะตาโลกกรีก-โรมัน = 7 Great wars of Greco-Roman World.-- กรุงเทพฯ :

ยิปซี กรุ๊ป, 2569.

292 หน้า.

1. อารยธรรมกรีก. 2. อารยธรรมโรมัน. I. ชื่อเรื่อง.

938

ISBN 978-616-301-834-2

© ข้อความและรูปในหนังสือเล่มนี้ สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558 การคัดลอกส่วนใดๆ ในหนังสือเล่มนี้ไปเผยแพร่ไม่ว่าในรูปแบบใดต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน ยกเว้นเพื่อการอ้างอิง การวิจารณ์ และ ประชาสัมพันธ์

บรรณาธิการบริหาร	: คราวุธ กล้วย
บรรณาธิการอาวุโส	: สุรัชย์ พิงชัยภูมิ
หัวหน้ากองบรรณาธิการ	: ชัยพฤกษ์ กองจันทร์
บรรณาธิการสำนักพิมพ์	: อัญญา โฉมชา
กองบรรณาธิการ	: คณิตา สุตรวณ พรวณิกา ครุโสภา พิมพ์พานต์ เดชประสิทธิ์ศักดิ์
พิสูจน์อักษร	: วันวิสา เขตตรง
รูปเล่ม	: จนิศดา รักษา
ออกแบบปก	: Key Richness
ผู้อำนวยความสะดวกการตลาด	: นุชนันท์ ทักษิณามันฑิต
ผู้จัดการฝ่ายการตลาด	: ชิตพล จันสด
ผู้จัดการทั่วไป	: เวชพงษ์ รัตนมาลี
พิมพ์ที่	: บริษัท วิชั่น พรีเมส จำกัด โทร. 0 2882 9981-2
จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย	: บริษัท ยิปซี กรุ๊ป จำกัด เลขที่ 37/145 งามคำแหง 98 แขวง/เขตสะพานสูง กรุงเทพฯ 10240 โทร. 0 2728 0939 โทรสาร 0 2728 0939 ต่อ 108 www.gypsygroup.net www.facebook.com/gypsygroup.co.ltd LINE ID: @gypzy

สนใจสั่งซื้อหนังสือจำนวนมากเพื่อสนับสนุนทางการศึกษา สำนักพิมพ์ลดราคาพิเศษ ติดต่อ โทร. 0 2728 0939

7 สงครามพลิกชะตาโลก กรีก-โรมัน

7 Great Wars of Greco-Roman World

ภัทรพล สมเหมาะ

คำนำสำนักพิมพ์

สงครามคือสิ่งที่ไม่ควรเกิดขึ้นกับที่ใดหรือกับใครเลย ชีวิตที่มีอาจได้คืนทั้งหมดนั้นแลกมาด้วยเกียรติยศเพียงชั่วคราว กับอำนาจที่ยิ่งใหญ่และดินแดนที่ไม่มีทางรู้ได้เลยว่า เมื่อมันถูกส่งต่อไปแล้ว เจตจำนงของมันจะยังคงอยู่หรือไม่

ฉะนั้นแล้วทำสงครามไปเพื่ออะไร เพราะในท้ายที่สุด มันมีแต่นำพาความสูญเสียอันใหญ่หลวง ทว่าความขัดแย้งและความรุนแรงจะเป็นสิ่งที่สังคมมนุษย์ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยเฉพาะในโลกของกรีกและโรมัน โลกที่การแย่งชิงอำนาจและดินแดนคือหัวใจของการดำรงอยู่ของอาณาจักร

‘7 สงครามแห่งโลกกรีก-โรมัน’ คือการรวบรวมสงครามสำคัญที่หล่อหลอมหน้าประวัติศาสตร์โลกตะวันตก นอกจากผู้อ่านจะได้รู้ว่าสงครามเหล่านี้เกิดขึ้นมาได้อย่างไร ยังจะได้เห็นรากเหง้าของอารยธรรมทั้งสอง ว่าพวกเขาเติบโตขึ้นจากความขัดแย้งอย่างไร และทำไมการล่มสลายจึงเป็นเพียงอีกหนึ่งบทในวัฏจักรของอำนาจ

ภายในแต่ละบท เราจะได้พบกับแม่ทัพผู้ยิ่งใหญ่ จักรพรรดิ นักการเมือง เหล่านักปราชญ์ผู้เปลี่ยนเส้นทางของสงคราม ทั้งผู้ที่ได้รับชัยชนะและผู้ที่พ่ายแพ้ แต่ทุกคนล้วนมีสิ่งหนึ่งร่วมกันคือความเชื่อมั่นในอุดมการณ์ของตนเอง แม้ต้องแลกด้วยชีวิตและอาณาจักร

เพื่อที่เราจะได้ไม่ทำผิดพลาดซ้ำ ไม่ปล่อยให้อารมณ์นำทางในยามต้องตัดสินใจต่อสิ่งยิ่งใหญ่ที่สุดในชีวิต สิ่งที่มีมนุษย์ทำได้ในวันนี้คือ ‘เรียนรู้’ เรียนรู้จากสงคราม เรียนรู้จากประวัติศาสตร์ เพราะสิ่งที่ได้มาจากสงครามนั้นไม่จางหายยิ่งย่น ดินแดนอาจสูญไป อำนาจอาจแปรเปลี่ยนได้ แต่สิ่งที่คงอยู่ตลอดไปคือ ‘อารยธรรมของผู้คน’ ความสูญเสียหล่อหลอมให้เกิดความเข้าใจ ความแตกแยก

สร้างร่องรอยแห่งความทรงจำ เช่นเดียวกับที่อารยธรรมกรีกและโรมันยังคง
ฝังรากลึกอยู่ในโลกใบนี้

หวังว่าผู้อ่านจะเพลิดเพลินไปกับการย้อนรอยศึกษาความเป็นใหญ่ของ
อาณาจักรกรีกและโรมัน ตั้งแต่จุดกำเนิดสู่ความรุ่งเรือง จนถึงจุดจบของสงคราม
ที่น่าพาไปสู่การล่มสลายของอาณาจักร และอาจจะได้ข้อคิดบางอย่างกลับไป
ว่าในโลกที่ยังคงเต็มไปด้วยความขัดแย้งเช่นทุกวันนี้ เราจะเรียนรู้อะไรจาก
สงครามในอดีตได้บ้าง

สำนักพิมพ์ยิปซี

คำนำผู้เขียน

เมื่อเรากล่าวถึงอารยธรรมกรีก-โรมัน พวกเราอาจจะนึกถึงสิ่งต่างๆ ทั้งชุมชนเมือง การเมือง ปรัชญา สถาปัตยกรรม ศิลปะ หลายสิ่งหลายอย่างที่ทำให้อารยธรรมแลดูเจริญรุ่งเรือง

อย่างไรก็ตาม อารยธรรมก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ สังคมซึ่งมีปรากฏการณ์หรือกิจกรรมต่างๆ หนึ่งในนั้นคือ สงคราม ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ ในหลายระดับ ตั้งแต่กลุ่มเล็ก ชุมชนหมู่บ้าน เมือง ตลอดจนถึงรัฐ มนุษย์ผ่านความขัดแย้งและสงครามซึ่งกระทำกันเองมาอย่างช้านาน จากอดีตสู่ปัจจุบัน

อารยธรรมกรีก-โรมัน เป็นรากฐานของอารยธรรมตะวันตก เป็นสิ่งที่สร้างความเจริญอกงาม ทว่าตัวมันเองก็เคยผ่านสงครามมาแล้วนับครั้งไม่ถ้วน เป็นผู้สร้างความวอดวายและถูกทำให้วอดวายเองด้วยซ้ำ เช่นเดียวกับอารยธรรมอื่นๆ แต่สำหรับอารยธรรมเหล่านี้ จะมีเพียงไม่กี่ครั้งที่เป็สงครามใหญ่ สงครามที่มีขนาดใหญ่ เกี่ยวข้องกับภาคส่วนต่างๆ ของอารยธรรม และผลลัพธ์ก็อาจกำหนดตัวตน ตลอดจนความเป็นไปของอารยธรรม ทำให้พวกเขาผงาดหรือไม่ก็ร่วงโรย

นี่คือ 7 สงครามของอารยธรรมกรีก-โรมัน 1 สงครามในตำนานอันเป็นความทรงจำ กับอีก 6 สงครามในประวัติศาสตร์ 4 สงครามของโลกกรีกที่แผ่ไพศาลและอยู่ด้วยกัน เชื่อมโยงกัน ตลอดจนรบราฆ่าฟันกันเอง และ 3 สงครามของอารยธรรมโรมัน สงครามกับอีกโลกอารยธรรมเพื่อความอยู่รอดและความเป็นไปของรัฐตนคือส่วนหนึ่งของพัฒนาการอารยธรรม ส่วนหนึ่งในเรื่องราวของพวกเขา

ภัทรพล สมเหมาะ

สารบัญ

บทนำ – การปะทะของอารยธรรม	9
สงครามใหญ่ของโลกกรีก	20
บทที่ 1 สงครามกรุงทรอย	23
บทที่ 2 สงครามกรีก-เปอร์เซีย	59
บทที่ 3 สงครามเพโลพอนนีเซียน	101
บทที่ 4 สงครามพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช	139
สงครามใหญ่ของโลกโรมัน	176
บทที่ 5 สงครามพิวนิก	179
บทที่ 6 สงครามโรมัน-เปอร์เซีย	215
บทที่ 7 สงครามอิตาลี ราชันชาวอัน	257
บรรณานุกรม	278

บทนำ

การปะทะของอารยธรรม

1. อารยธรรมกับสงคราม

อะไรบ้างละที่นิยามความเป็น ‘อารยธรรม’ หรือ ‘Civilization’?

ลักษณะวัฒนธรรมที่บ่งชี้ถึงสังคมอันซับซ้อน ลักษณะอย่างหนึ่งที่ใช้ในการจำแนกรูปแบบสังคม ทว่า ตัวนิยามเองก็กลับเป็นสิ่งที่หลายคนยังถกเถียงกัน นักประวัติศาสตร์ นักมานุษยวิทยา กับนักโบราณคดี ทั้งในอดีตและปัจจุบันต่างก็ยังคงถกเถียงกับคำที่แลดูเป็นปัญหา คำว่า ‘อารยธรรม’ คำที่จะกำหนดให้สังคมหนึ่งมีความเหนือกว่าอีกสังคมที่ไร้ซึ่งคำนี้ไปโดยปริยาย

ลักษณะอะไรบ้างที่แสดงถึงควมมีอารยธรรม?

การปรากฏตัวของสังคมเมือง ตรงตามลักษณะของคำว่า Civilization ที่อิงจากคำว่า Civitas ซึ่งในภาษาละตินแปลว่า ‘เมือง’? การปรากฏตัวของสังคมที่มีประชากรหนาแน่น อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในสังคมรูปแบบอื่นก่อนหน้านี้ ทั้งพวกล่าสัตว์หาของป่า (Hunter-Gatherer) หรือสังคมหมู่บ้าน สังคมที่มีความหนาแน่น และมีหลายอย่างที่ซับซ้อนตามมา ทั้งชนชั้นทางสังคม กฎระเบียบ และระบบบางอย่างที่มีความเป็นแบบแผนขึ้น

สถาปัตยกรรม อนุสาวรีย์ สัญลักษณ์ บางสิ่งบางอย่าง ซึ่งแสดงความเป็นเอกลักษณ์ ความเป็นตัวตนของสังคมนั้น ตลอดจนอำนาจการเมือง สิ่งที่ไม่น่าจะเคยปรากฏมาก่อนในสังคมประชากรเบาบางยุคก่อนหน้านี้

การสื่อสารที่มีร่วมกัน ภาษา ทั้งที่มีและไม่มีลายลักษณ์อักษร ตลอดจนสิ่งต่างๆ ทั้งตัวอักษร ตัวเลข สัญลักษณ์ ภาพวาดหรือการแสดงรูปแทน สื่อกลางที่จะทำให้สังคมดำเนินกิจการในแต่ละวันได้ และอาจเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการดำรงสังคมระดับสูงที่มีอำนาจปกครองเหนือผู้คนจำนวนมาก การแลกเปลี่ยนไปจนถึงการค้าขาย การสื่อสารไปถึงความสัมพันธ์ การปกครอง การเจรจาตกลงและการชู้ช้อยู่ ตลอดจนการจดบันทึก เพื่อจดจำ ทั้งเพื่อรำลึกและเพื่อดำเนินการงานระยะยาวต่อไปในภายหลัง

โครงสร้างและการบริหารทั้งหลาย การปกครองเหนือเมือง ตลอดจนอาณาเขตนอกเหนือจากเมืองตัวเอง จะทำอย่างไรให้สังคม เมือง หรือรัฐของตนดำเนินการในแต่ละวัน ตลอดจนเอาตัวรอดในโลกไม่แน่นอนได้?

การแบ่งชนชั้นหรือการแบ่งแรงงาน เมื่อใดที่สังคมนั้นมีคนมากขึ้น มีจำนวนแออัดยิ่งขึ้น มีความหลากหลายและซับซ้อนขึ้น การแบ่งแยกในสังคมนั้นก็ปรากฏขึ้น โดยเฉพาะการแบ่งตามความถนัดหรือลักษณะการทำงานของแต่ละคน ใครทำงานอะไรเป็นหลัก? ใครค้าขายอะไรเป็นหลัก? ใครมีหน้าที่อะไรในสังคม?

การขยับขยาย เมื่อใดที่สังคมนั้นมีความใหญ่จนอาจถือได้ว่าเป็นอารยธรรม สังคมนั้นก็มีการขยายตัว ซึ่งตัวมันเองก็จะส่งออกความเป็นอารยธรรมให้กับสังคมอื่นๆ โดยรอบ ทำให้พวกเขากลายเป็นส่วนหนึ่งของอารยธรรมนั้นหรือไม่ก็พัฒนาอารยธรรมในรูปแบบของตัวเองขึ้นมาเอง

สิ่งเหล่านี้คือลักษณะต่างๆ ซึ่งมักจะถูกนำมาใช้กำหนดเป็นนิยามว่า สังคมไหนถือว่าเป็น ‘อารยธรรม’¹

1 “Key Components of Civilization”. National Geographic. <https://education.nationalgeographic.org/resource/key-components-civilization/>

จากที่ราบลุ่มริมแม่น้ำอันอุดมสมบูรณ์ อย่าง 2 แม่น้ำใหญ่แห่ง ตะวันออกกลาง ไทกริส (Tigris) กับยูเฟรติส (Euphrates) แม่น้ำไนล์ (Nile) ที่ไหล ผ่านอียิปต์กับแอฟริกาส่วนอื่น แม่น้ำสินธุ (Indus) ในอนุทวีปอินเดีย หรือแม่น้ำ ฮวงโห (Huanghe – หวงเหอ, แม่น้ำเหลือง) ในจีน ที่ราบซึ่งสามารถรองรับชุมชน ต่างๆ ทำให้ประชากรเพิ่มมากขึ้นแล้วมารวมตัวกัน ก่อกำเนิดเป็นอารยธรรม รุ่งแรกๆ อย่างอารยธรรมเมโสโปเตเมีย (Mesopotamian) ริมน้ำไทกริส-ยูเฟรติส อารยธรรมอียิปต์โบราณ หนึ่งในมหาอำนาจยุคแรกของโลก อารยธรรมที่ราบลุ่ม แม่น้ำสินธุ (Indus Valley) กับเมืองหนาแน่นยุคแรกๆ ที่ปรากฏขึ้นแล้วก็สาบสูญ หายไปโดยไร้สาเหตุ อารยธรรมที่ราบลุ่มแม่น้ำในจีนซึ่งปูทางให้ราชวงศ์รุ่นแรก ก้าวแรกของอารยธรรมซึ่งยังคงปรากฏตัวตนเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน อารยธรรมจีน ขนชาติที่ไม่ได้เป็นแค่รัฐชาติเท่านั้น แต่บางทีอาจเรียกได้ว่าเป็นรัฐอารยธรรม (Civilization State) ด้วยซ้ำ

อารยธรรมปรากฏบนพื้นที่ส่วนต่างๆ ของโลก ทั้งในโลกเก่า จากตะวันออก ถึงตะวันตก จากดินแดนแสนหนาวเหน็บของยุโรปหรือไซบีเรีย ลงไปยังดินแดน แห้งแล้ง แลดูรกร้างหากแต่ไม่ไร้ซึ่งผู้คนอย่างแอฟริกา (เช่น ซิมบับเวโบราณ หรือ Great Zimbabwe) ตลอดจนดินแดนที่เหมือนจะถูกตัดขาดอย่างพวกหมู่เกาะ (เช่น อารยธรรมชาว) แม้แต่ในดินแดนโลกใหม่ จากอเมริกากลาง (เช่น แอซเท็ก – Aztec หรือมายา - Maya) ถึงอเมริกาใต้ (เช่น อินคา - Inca) อารยธรรมปรากฏขึ้นตามที ต่างๆ ทั่วโลก ทั้งที่เกิดขึ้นเอง หรือไม่ก็ได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมอื่น

อารยธรรมคือสิ่งที่เกิดขึ้นกับสังคมมนุษย์เท่านั้น จะเป็นเช่นนี้เรื่อยไป จนกว่าจะมีการค้นพบว่าเผ่าพันธุ์อื่นเริ่มพัฒนาการสร้างสรรค์สังคมซับซ้อนได้ คล้าย กับแบบมนุษย์ อารมณ์แบบว่า ซิมแปนซีก่อตั้งนครรัฐเองได้ แต่กว่าจะถึงเวลา นั้น ซึ่งน่าจะแสนห่างไกลเหลือเกิน อารยธรรมยังคงเป็นลักษณะเฉพาะของมนุษย์

ว่ามนุษย์ชาติ เช่นเดียวกับไพรเมต (Primate) ทั้งหลาย พวกเรามี พฤติกรรมบางอย่างซึ่งอาจจะไม่น่าอภิมรย์เท่าไรนัก แต่อนิจจา มันเป็นส่วนหนึ่ง

ของตัวตนพวกเรา พวกเรามีพฤติกรรมที่สามารถกระทำการก้าวร้าวใส่พวกเดียวกันเอง ที่สำคัญคือมันรุนแรงมากจนสามารถฆ่ากันได้เลย

พวกไพร่เมตอื่นๆ อาจจะแสดงความก้าวร้าวในเรื่องต่างๆ ทั้งความเป็นเจ้าของเหนืออาณาเขต ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ด้วยสัญชาตญาณดิบของพวกมัน แต่ทว่า มนุษยชาติกลับมีความแตกต่างกว่า มนุษย์เราแสดงความขัดแย้งผ่านความสามารถอื่นๆ ทั้งการใช้สัญลักษณ์ ภาษา พวกเราสามารถใช้ความคิดและถ่ายทอดมันออกมาเพื่อแสดงถึงความขัดแย้ง ทั้งสนับสนุนและต่อต้านมัน ความรุนแรงของมนุษย์มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ก็คือ มันถูกปฏิบัติผ่านสื่อกลางอย่างภาษา ความขัดแย้งทั้งหลายที่สามารถสื่อออกมาเป็นความคิดได้²

หากจะกล่าวแบบง่ายๆ ก็คือ คนเราสามารถฆ่ากันด้วยกันได้ และนั่นคือส่วนหนึ่งที่แฝงอยู่ใน ‘สันดาน’ ของตัวเรา สิ่งที่เราพยายามกดมันไว้ไม่มากก็น้อย

มนุษย์เรามีความขัดแย้งและฆ่าฟันมนุษย์อีกคนในระดับต่างๆ ตั้งแต่ตัวบุคคล กลุ่ม ตลอดจนถึงคมขั้นสูงอย่างอารยธรรม

อารยธรรม ลักษณะสังคมขั้นสูงของมนุษย์ สิ่งหนึ่งที่มีถูกนำมาบ่งชี้ว่ามนุษย์มีความซับซ้อน ตลอดจน ‘ความประเสริฐ’ เมื่อสัตว์ชนิดอื่น ตลอดจนมนุษย์จำพวกอื่นๆ ก็มิได้รอดพ้นจากพฤติกรรมความขัดแย้งนี้ แต่ทว่า มันกลับสร้างความขัดแย้งในระดับใหญ่และมีความซับซ้อน มีความเป็นระบบได้ ความขัดแย้งที่ถูกถ่ายทอดต่อมาผ่านความทรงจำและบันทึก ซึ่งต่อมาจะกลายเป็น ‘ประวัติศาสตร์’ ความขัดแย้งที่เรียกว่า ‘สงคราม’³

ตลอดเวลา นับตั้งแต่ที่มนุษย์ก้าวเดินบนผืนโลกภายใต้แผ่นฟ้าสีคราม พวกเราฆ่ากันด้วยเรื่องต่างๆ มานานแล้ว

2 “Intraspecific Aggression”. Centre for Academic Research & Training in Anthropogeny. <https://carta.anthropogeny.org/moca/topics/intraspecific-aggression>

3 “war”. Encyclopaedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/war>

เช่นเดียวกับมนุษย์ ชุมชน สังคมและอารยธรรมก็เช่นกัน พอมนุษย์รวมกลุ่มกัน พวกเขาสามารถไปขัดแย้งกับอีกกลุ่มได้ ก่อให้เกิดการต่อสู้ในระดับต่างๆ แล้วแต่นาตของสังคมหรืออารยธรรมตัวเอง

นับตั้งแต่รุ่งอรุณของสังคมหรืออารยธรรม ตั้งแต่หัดเปล่าๆ ตลอดจนกระบอง หอก ดาบ ไปจนถึง ธนู หอกขัด หน้าไม้หรือปืน ตลอดจนยานเกราะ เครื่องบิน ระเบิดนิวเคลียร์และล่าสุดก็ ‘โดรน’ ด้วยเหตุผลต่างๆ นานา ทั้งเหตุพิพาทในเรื่องที่ทำกิน การขยับขยายอำนาจ ไปตลอดจนแนวคิดซับซ้อนอย่างศาสนาหรืออุดมการณ์ มนุษย์กับอารยธรรมแข่งกันมาช้านาน และสงครามก็ถือว่าเป็นอีกแง่มุมสำคัญที่ปรากฏเรื่อยมาในประวัติศาสตร์มนุษย์

ประวัติศาสตร์คือเรื่องราวของสิ่งต่างๆ การถือกำเนิด ความรุ่งโรจน์ การขยาย ขยาย การแปรสภาพและการล่มสลายของสิ่งต่างๆ ทั้งผู้คน สังคม ตลอดจนอารยธรรม พวกเรามีตัวตนอย่างนี้ได้อย่างไร? คิดอย่างนี้ได้อย่างไร? มาถึงจุดนี้ได้ยังไง? ในเรื่องราวอันยาวนานนี้ สงครามก็เป็นส่วนหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในนั้นมาช้านาน เป็นหนึ่งในเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดสิ่งต่างๆ ในข้างต้น และในอนาคตมันคงจะไม่หายไปไหนเร็ววันนี่

2. กรีก-โรมัน – รากเหง้าอารยธรรมฝั่งตะวันตก

โลกใบนี้ มนุษย์เราอยู่ภายใต้วัฒนธรรมต่างๆ ที่กระจายไปทั่วทุกมุมโลก หนึ่งในกลุ่มวัฒนธรรมที่ทรงอิทธิพลต่อโลกและดำรงเรื่อยมาถึงปัจจุบันคืออารยธรรมตะวันตก (Western civilization) อารยธรรมที่มีต้นกำเนิดในทวีปยุโรป ซึ่งต่อมาจะกระจายไปทั่วทุกมุมโลก ผ่านกระบวนการต่างๆ ทั้งการสำรวจ การค้าขาย ตลอดจนจักรวรรดินิยม และถึงแม้ยุคสมัยของลัทธิจักรวรรดินิยมแบบเก่า ยุคของอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี และมหาอำนาจต่างๆ จะจบลงไปแล้ว ถูกแทนที่ด้วย อภิมหาอำนาจ (Superpower) โลกส่วนหนึ่ง หากมิใช่ส่วนใหญ่ ก็ยังคงถูกปกครองด้วยอารยธรรมแบบตะวันตก สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนประเทศต่างๆ ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกไม่มากนักน้อย

แล้วอารยธรรมตะวันตกมีรากเหง้ามาจากอารยธรรมพวกไหนกัน?

ทวีปยุโรป แต่เดิมก็เป็นที่ตั้งของกลุ่มชนมนุษย์เผ่าต่างๆ ที่ตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายไปตามภูมิภาคต่างๆ จากดินแดนที่อบอุ่นอย่างริมฝั่งเมดิเตอร์เรเนียน (Mediterranean) ตลอดจนถึงดินแดนหนาวเหน็บแสนห่างไกลอย่างสแกนดิเนเวีย (Scandinavia) พวกเขา รวมกลุ่มกัน ก่อร่างสร้างหมู่บ้าน สร้างสังคมของตน แต่จะขยับขยายแล้วอยู่รอดไปจนกระทั่งเป็น ‘อารยธรรม’ หรือไม่? นั่นถือว่าเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ยุโรปเป็นที่ตั้งของกลุ่มชนต่างๆ แต่ก็มีไม่กี่กลุ่มชนที่สามารถยืนหยัดก้าวขึ้นมาจนกลายเป็นอารยธรรมชั้นนำของทวีปนี้ กลายเป็นอำนาจนำหรือต้นแบบทางวัฒนธรรมแก่ชนกลุ่มอื่นได้

อารยธรรมกลุ่มนี้เรียกว่าพวก กรีก-โรมัน (Greco-Roman Civilization) สองชนชาติริมฝั่งเมดิเตอร์เรเนียน ซึ่งมีความเชื่อมโยงและอาศัยพึ่งพิงกัน 2 ชนชาติ 2 อารยธรรมที่อยู่ด้วยกัน แทบจะเป็นพวกเดียวกัน อารยธรรมเดียวกัน

กลุ่มชนกรีก (Greek หรือ Hellenic ตามที่ชาวกรีกเรียกตัวเอง) อารยธรรมที่ถือกำเนิดขึ้นในแถบทะเลอีเจียน (Aegean) ในภูมิภาคเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออก จากกลุ่มชนหมู่บ้านทั้งหลายที่ตั้งถิ่นฐานตามที่ราบลุ่มในหุบเขาตลอดจนชายฝั่งต่างๆ พวกเขาต่างมารวมตัวกัน กลายเป็นชุมชนเมือง (Polis) พัฒนาสังคมให้มีความซับซ้อน กลายเป็นนครรัฐ (City State) มีรัฐบาล กลุ่มการเมือง กับสถาบันต่างๆ ที่ดูแลเรื่องต่างๆ ตลอดจนแนวคิดที่กำหนดว่า ผู้ใดซึ่งมีลักษณะใดนับว่าเป็นพลเมือง (Citizen) ผู้ที่มีสิทธิ์มีเสียงในการกำหนดการเมือง (Politics) ตลอดจนความเป็นไปของสังคมตน จากนั้นนครรัฐตามถิ่นฐานต่างๆ พวกเขาแพร่กระจายไปทั่วทั้งเมดิเตอร์เรเนียน ออกไปตั้งสถานีการค้า ตลอดจนอาณานิคมยุคแรกเริ่ม ซึ่งต่อมาจะกลายเป็นเมือง มีศักดิ์เทียบเท่า หรือไม่ก็ก้าวข้ามเมืองแม่ (Metropolis) ของตัวเองไปเลยด้วยซ้ำ ก่อกำเนิดขอบข่ายทางวัฒนธรรมที่เรียกว่า โลกกรีก (Greek World) โลกของโพลิสและชนชาวกรีกต่างๆ

แม้จะอยู่ห่างไกลกัน แต่ก็ถือเป็นพี่น้องกัน ด้วยวัฒนธรรม ภาษา โครงสร้างสังคม ตลอดจนตำนานร่วมกัน ต่อสู้กับนครรัฐกรีกด้วยกัน ตลอดจนเหล่าคนนอกทั้งหลาย ทั้งชนเผ่า นครรัฐกลุ่มชนอื่น รวมถึงอาณาจักรและจักรวรรดิ⁴

ต่อมาก็ก่อกลุ่มชนโรมัน (Roman) อารยธรรมที่แต่เดิมเป็นเพียงชนเผ่าหนึ่งในคาบสมุทรอิตาลี ชนเผ่าละติน (Latin) ในอิตาลีตอนกลาง ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมและการเมืองจากอาณานิคม-นครรัฐกรีกในอิตาลีได้ ‘ดินแดนกริชใหญ่’ (Magna Graecia) ก่อกำเนิดอารยธรรมใหม่ในอิตาลี ที่มีหลายอย่างคล้ายกรีก ทั้งลักษณะสังคมนครรัฐ การเมืองแบบสาธารณรัฐที่มาแทนที่ราชาธิปไตย แต่ก็มีลักษณะเฉพาะบางอย่างที่ทำให้พวกเขาไม่ใช่กรีก โดยเฉพาะภาษาของพวกเขาเอง พวกเขาขึ้นหัด ขยับขยาย ต่อสู้และเอาชนะกลุ่มชน นครรัฐ ตลอดจนวัฒนธรรมต่างๆ ได้ จนกลายเป็นมหาอำนาจเมดิเตอร์เรเนียน ตลอดจนมหาอำนาจเหนือดินแดนยุโรปส่วนใหญ่ แม้แต่กับอารยธรรมต้นแบบอย่างพวกกรีก พวกเขาก็ยังเอาชนะและกุมอำนาจได้ พวกเขาคือมหาอำนาจแรกที่ปกครองยุโรปส่วนใหญ่ ภายใต้โครงสร้างเดียวกัน วัฒนธรรมแบบโรมันซึ่งส่วนหนึ่งก็ผสมผสานกับกรีกได้แผ่ขยายไปทั่วดินแดนในปกครอง เป็นรากฐานให้กับกลุ่มชนใต้ปกครอง และอาจเป็นแรงบันดาลใจให้กับกลุ่มชนภายนอกที่อยู่ข้างเคียง⁵

แม้อารยธรรมเหล่านี้จะล่มสลายไปนานแล้ว จริยอยู่ที่วันวานของ เธมิสโตคลีส (Themistocles) เปริคลีส (Pericles) อเล็กซานเดอร์ (Alexander/Alexandros) จูเลียส ซีซาร์ (Julius Caesar) หรือออกุสตุส (Augustus) ผ่านพ้นไปนานแล้ว แต่วีณาอารยธรรมทั้งหลายยังคงปรากฏอยู่ในยุโรปและส่วนต่างๆ ของโลกที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก

4 “ancient Greek civilization”. Encyclopaedia Britannica. <https://www.britannica.com/place/ancient-Greece>

5 “Traces of Ancient Rome in the Modern World”. National Geographic. <https://education.nationalgeographic.org/resource/traces-ancient-rome-modern-world/>

เช่นเดียวกับอารยธรรมต่างๆ ในโลก อารยธรรมกรีก-โรมันก็เคยผ่านช่วงเวลาต่างๆ ในประวัติศาสตร์ และที่สำคัญคือ ตัวมันเองก็เคยเผชิญกับสงครามทั้งหลาย สงครามเพื่อเอาตัวรอดและสงครามเพื่อขยายอำนาจ สงครามจึงเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการกระจายอารยธรรมของตน

สองอารยธรรมนี้เคยเจอกับสงครามน้อยใหญ่ แต่ก็มีไม่กี่สงครามที่เรียกได้ว่า เป็นศึกครั้งสำคัญ สงครามที่อาจจะกำหนดชะตากรรมของโลก ทั้งโลกในส่วนอารยธรรมของตน ตลอดจนโลกที่กว้างกว่านี้

ในหนังสือเล่มนี้ พวกเราจะมาดูสงครามครั้งสำคัญ 7 สงคราม ดังนี้

สงครามสำคัญในอารยธรรมกรีก 4 สงคราม ได้แก่

สงครามกรุงทรอย (Trojan War) - สงครามในตำนาน สงครามที่ปรากฏในวรรณกรรมมหากาพย์ แม้จะไม่อาจเรียกได้อย่างเต็มปากว่าเป็นสงครามในประวัติศาสตร์ แต่ด้วยความพยายามของนักโบราณคดีในยุคหลัง พวกเขาค้นพบหลักฐานทั้งหลายที่บ่งชี้ว่า บางทีสงครามในตำนานนี้ อาจมีเค้าโครงจากเรื่องจริง อาจเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในยุคกึ่งก่อนประวัติศาสตร์ (Protohistoric) และบางครั้งเนื้อหาในวรรณกรรมก็อาจจะส่อเค้าถึงลักษณะทางวัฒนธรรมของอารยธรรมที่ปรากฏในช่วงเวลานั้นก็เป็นได้

สงครามเปอร์เซีย (Greco-Persian War) – สงครามระหว่างกลุ่มพันธมิตรนครรัฐกรีกกับอภิมหาอำนาจของยุคนั้น จักรวรรดิเปอร์เซีย สงครามระหว่างคนตัวเล็กที่จับกลุ่มกัน กับยักษ์ใหญ่แห่งยุค สงครามระหว่างสองอารยธรรมจากสองภูมิภาคที่มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง โดยมีชะตากรรมของภูมิภาคและทวีปเป็นเดิมพัน

สงครามเพโลพอนนีเซียน (Peloponnesian War) – สงครามระหว่างอำนาจนำของโลกกรีก สงครามระหว่างกลุ่มพันธมิตร สงครามที่จะกำหนดชะตากรรมของโลกกรีก ว่าต่อจากนี้ไป ใครคือพี่ใหญ่

สงครามพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช (Wars of Alexander the Great)
– สงครามของมหาราชผู้มีแรงปรารถนาอันแรงกล้าที่จะกำราบมหาอำนาจผู้เป็น
ศัตรูเก่าแก่ ตลอดจนพิชิตโลกตามที่ชาวกรีกรู้จักในขณะนั้น สงครามที่จะทำให้
อารยธรรมกรีกแพร่ไปทั่วตะวันออกไกล

สงครามสำคัญในอารยธรรมโรมัน 3 สงคราม ดังนี้

สงครามพิวนิก (Punic Wars) – สงครามระหว่างชาวอำนาจท้องถิ่น ซึ่งต่าง
วัฒนธรรมและต่างหลักนิยมทางทหาร สงครามที่จะกำหนดว่า ใครคือมหาอำนาจ
เจ้าถิ่นประจำเมดิเตอร์เรเนียนตะวันตก

สงครามโรมัน-เปอร์เซีย (Roman-Persian Wars) – สงครามระหว่าง
จักรวรรดิซึ่งเป็นมหาอำนาจและอารยธรรมในตัวเอง สงครามอันยาวนานที่
มีหลายรูปแบบ ทั้งสงครามเย็นที่รบผ่านบริวารตัวแทน ตลอดจนสงครามร้อน
ที่ยักษ์ใหญ่ลงมาตีกันเองโดยตรง สงครามที่ล้างผลาญหลายอย่าง แม้กระทั่งตัว
คู่กรณีเอง

สงครามของราชาฮัตติลา (Wars of Attila the Hun) – สงครามเอาตัวรอด
ในช่วงปลายจักรวรรดิ สงครามกับชนเผ่าอนารยชนที่มีความแตกต่างจากเผ่า
ทั้งหลาย แต่น่าจะเป็นภัยร้ายแรงที่สุดในขณะนั้น ร้ายแรงจนเกิดมหกรรมความ
ร่วมมือระหว่างโรมกับชนเผ่าทั้งหลาย ทั้งรักทั้งชิง

สงครามใหญ่ของโลกกรีก

อารยธรรมกรีกโบราณถือว่าเป็นหนึ่งในอารยธรรมเสาหลักของโลกตะวันตก ในฐานะที่มันเป็นอิทธิพลต้นแบบของอารยธรรมหลายอย่างในยุโรป โดยเฉพาะอารยธรรมโรมัน ซึ่งต่อมาก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจที่จะเข้ามาดบั้งรัศมีและมีอำนาจเหนือดินแดนกรีก อันเป็นดินแดนต้นกำเนิดของอารยธรรม ก่อนจะส่งมอบอารยธรรมของตน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากกรีกไปยังหลายดินแดนกับหลากหลายวัฒนธรรมของยุโรป ช่วยก่อร่างสร้างอารยธรรมอื่นๆ ในเวลาต่อมา ทั้งในยุคโบราณที่เหลือและในยุคกลางที่ตามมาในภายหลัง เมื่อจักรวรรดิโรมันดั้งเดิมกลายเป็นเพียงความทรงจำ

อารยธรรมกรีกถือกำเนิดขึ้นในบริเวณภูมิภาคเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออก บริเวณที่ปัจจุบันคือประเทศกรีซ และต่อมาก็กระจายไปยังภูมิภาคข้างเคียง โดยเฉพาะอนาโตเลีย (Anatolia) ส่วนหนึ่งของภูมิภาคตะวันออกใกล้ ปัจจุบันคือฝั่งเอเชียของประเทศตุรกี และต่อมา ด้วยการขยายอาณานิคม การสถาปนาเมืองใหม่ในดินแดนห่างไกล นครรัฐกรีกก็ปรากฏขึ้นตามดินแดนต่างๆ ในภูมิภาคเมดิเตอร์เรเนียน จากคาบสมุทรไอบีเรียทางทิศตะวันตก ชายฝั่งแอฟริกาเหนือทางทิศใต้ ชายฝั่งภาคใต้ของประเทศฝรั่งเศสในปัจจุบัน ไปจนถึงแนวชายฝั่งทะเลดำทางตะวันออกเฉียงเหนือ

แต่ละแห่งเป็นที่มั่นทางการค้า ตลอดจนที่ตั้งของวัฒนธรรมกรีกในดินแดนส่วนนั้น

อารยธรรมกรีกโบราณ เป็นอารยธรรมที่มีความพิเศษอย่างหนึ่งคือ มันเป็นอารยธรรมที่มีมุมมองต่อโลกในเชิงวัฒนธรรม มันมีโลกทัศน์เกี่ยวกับโลกของตัวเอง และโลกของกลุ่มชนโดยรอบ ส่วนไหนคือ ‘โลกกรีก’ และส่วนไหนคือพวกคนนอก (Xenos) หรือพวกคนเถื่อน (Barbaros / Barbarian)

โลกกรีกคือโลกที่กลุ่มชนชาวกรีกเชื่อมโยงต่อกันด้วยหลายสิ่งหลายอย่างที่มีความเหมือนกัน จริงอยู่ที่พวกเขาแบ่งเผ่าพันธุ์ภายในว่าเป็นลูกหลานใคร เช่น พวกไอโอเนียน (Ionians) พวกดอเรียน (Dorians) พวกอาเคียน (Achaens) หรือพวกเอโอเลียน (Aeolian) แต่อย่างน้อย พวกเขาก็ก็นับว่า พวกเขาคือคนกรีกเหมือนกัน เป็นส่วนหนึ่งของโลกเดียวกัน โลกที่เชื่อมโยงกันด้วยสายใยต่างๆ ทั้งบรรพบุรุษร่วมกัน ภาษาเดียวกัน ตำนานเดียวกันกับศาสนาชุดเดียวกันซึ่งจะส่งผลให้มีวัฒนธรรมกับธรรมเนียมแบบเดียวกัน รวมถึงสภาพแวดล้อมกับระบบการเมืองแบบโพลิสที่มีใช้แค่เมือง หากแต่ยังเป็นระบอบทางการเมืองเฉพาะตัวเหมือนกัน โดยลักษณะหลายอย่างนี้ต่างก็เชื่อมโยงถึงกันด้วยเครือข่ายการค้าทางทะเลในภูมิภาคเดียวกันคือทะเลเมดิเตอร์เรเนียน⁶

ดังนั้น อารยธรรมกรีกไม่ได้เป็นแค่เรื่องราวของเมืองหรือรัฐหนึ่ง หากแต่เป็นเรื่องราวของหลายเมือง หรือหลาคนครรัฐ ซึ่งอยู่ร่วมในโลกเดียวกัน โลกของชาวกรีก โลกของกลุ่มชนผู้มีอารยธรรมที่ต้องอยู่ด้วยกัน ท่ามกลางดงชนเผ่าป่าเถื่อนผู้แตกต่างที่รายล้อมรอบด้าน พวกที่ไม่เหมือนตนและตนก็ไม่อยากไปเหมือนด้วย และพวกนั้นก็คงไม่มีวันเข้าใจตน

เนื้อหาของบทนี้จะว่าด้วย 4 สงครามใหญ่ ซึ่งเกี่ยวพันกับโลกกรีกโบราณ สงครามที่จะทำให้บรรดาตัวละครสำคัญในโลกกรีกได้เข้ามามีบทบาทกันโดยถ้วนหน้า หากไม่ทั้งหมดก็คงเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งผลสะท้อนจากสงครามเหล่านี้ก็มิได้จำกัดอยู่

6 Mogens Herman Hansen. *Polis: An Introduction to the Ancient Greek City-State* (Oxford University Press, 2006), 34-38.

เพียงในโลกกรีกเท่านั้น หากยังส่งอิทธิพลกว้างไกลออกไปถึงโลกภายนอก เพราะโลกกรีกคือผู้ที่ส่งต่ออารยธรรมสู่โลกกว้าง

บทที่ 1

สงครามกรุงทรอย

สงครามกรุงทรอย

สงครามแรกที่จะกล่าวถึง มันไม่ใช่สงครามในประวัติศาสตร์จริง หากแต่เป็นสงครามที่ปรากฏในมหากาพย์ที่อิงจากตำนานกรีกโบราณ ด้วยโครงเรื่องกับเนื้อหา มันอาจจะไม่เคยเกิดขึ้นจริง มันอาจเป็นเรื่องแต่ง เรื่องราวของวีรชนกับทวยเทพซึ่งเต็มไปด้วยอภินิหารเวอร์วังอลังการ ไม่น่าเกิดขึ้นจริงได้ ดังนั้น จึงไม่น่านำมาใช้อ้างอิงเป็นประวัติศาสตร์ได้เสียทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม ตำนานกับเรื่องเล่าปรัมปรา สามารถนำมาอธิบายประวัติศาสตร์ได้บางส่วน โดยเฉพาะในช่วงเวลาคาบเกี่ยว ระหว่างยุคก่อนประวัติศาสตร์ - ยุคที่ยังไม่มีการจดบันทึกใดๆ กับยุคประวัติศาสตร์ - ยุคที่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ในช่วงคาบเกี่ยวซึ่งถูกเรียกว่า ‘ยุคกึ่งก่อนประวัติศาสตร์’ (Protohistory) ยุคที่เริ่มมีหลักฐานการจดบันทึกแบบเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น การปรากฏขึ้นของตัวอักษรในสังคมต่างๆ ทว่าสังคมนั้นยังไม่ปรากฏระบบการเขียน ส่วนหลักฐานดังกล่าวกลับมีจำนวนน้อยนิด กระจัดกระจาย บ้างก็สูญหาย ไม่อาจนำมาสร้างคืนภาพประวัติศาสตร์โดยรวมได้ ไม่เหมือนกับยุคหลังที่มีหลักฐานมากกว่า เรารู้ถึงการมีอยู่ของคนหรือสังคมนี้ในยุคนี้นี้ผ่านหลักฐานเพียงน้อยชิ้น หรือไม่ก็ผ่านหลักฐาน

การจดบันทึกจากอารยธรรมภายนอกเท่านั้น เนื่องจากพวกเขามีระบบการเขียนที่ใช้งานจริงๆ ทำให้มีหลักฐานให้ใช้อ้างอิงได้อย่างจริงๆ จังๆ⁷⁸

ตามที่ ทีโมธี เทย์เลอร์ (Timothy Taylor) นักโบราณคดีชาวอังกฤษเคยอธิบายไว้ในหนังสือ *The Oxford Illustrated Prehistory of Europe* ความว่า

“เพราะการมีอยู่ของการเขียนเชิงประวัติศาสตร์ในบางสังคม ทำให้ในทุกสังคมไม่ ระหว่างช่วงสหัสวรรษที่ 1 ก่อนคริสตกาล ช่วงเวลานี้มักจะถูกเรียกว่า ‘ยุคกึ่งก่อนประวัติศาสตร์’ แทนที่จะเป็นยุคก่อนประวัติศาสตร์ แน่นอนว่า ความเข้าใจเรื่องอดีตผ่านทางโบราณคดีนั้นมีความแตกต่างเป็นวงกว้าง ในเรื่องลักษณะความเข้าใจที่ได้มาจากข้อเขียนทางประวัติศาสตร์ การมีหลักฐานทั้งสองลักษณะคือประโยชน์และความท้าทาย”⁹

สงครามกรุงทรอย คือเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์และแวดวงวรรณกรรมกรีกโบราณ มันเป็นเรื่องราวแสนโด่งดังและเป็นแรงบันดาลใจให้ชนรุ่นหลังนึกถึง บางส่วนก็อ้างอิงจากแรงบันดาลใจนี้มาทำงานโบราณคดี เพื่อออกตามหากรุงทรอย ตามหาข้อเท็จจริงบางอย่างที่น่าจะเกี่ยวข้องกับตำนานนี้

จริงอยู่ที่เรื่องราวโดยเฉพาะลำดับขั้นเหตุการณ์ของสงครามนี้ ปรากฏในรูปแบบของมหากาพย์อิงจากตำนานเทพปกรณัม แต่จากการค้นพบหลักฐานในยุคสมัยก่อนหน้าอารยธรรมกรีกโบราณก็สามารถบ่งชี้ถึงความเชื่อมโยงบางอย่างได้เช่นกัน

7 “Myth - Relation of myths to other narrative forms”. Encyclopaedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/myth/Relation-of-myths-to-other-narrative-forms>

8 “Pre- and Protohistory”. Faculty of Philosophy. University of Heidelberg. <https://www.uni-heidelberg.de/en/study/all-subjects/pre-and-protohistory>

9 “Because of the existence in some but not all societies of historical writing during the 1st millennium BC, the period has often been termed ‘protohistoric’ instead of prehistoric. Of course, the understanding of the past gained through archaeology is broadly different in nature to understanding derived from historical texts. Having both sorts of evidence is a boon and a challenge.”

Timothy Taylor. “Thracians, Scythians and Dacians”. In Barry Cunliffe (ed.). *The Oxford Illustrated Prehistory of Europe* (Oxford University Press, 1994), 373–410.

นี่คือเรื่องราวของสงครามกรุงทรอย สงครามใหญ่ในความทรงจำอันห่างไกลของโลกกรีก ทั้งในมุมมองของโลกตำนานผ่านวรรณกรรม กับโลกเชิงวัตถุผ่านทางหลักฐานโบราณคดี

บางทีตำนานก็อาจจะมีที่มาจากแก่นความจริงบางอย่าง แค่ว่ามันไม่มีเอกสารรองรับ แต่ถึงแม้เราจะยังไม่เจอเอกสาร แต่อย่างน้อยเราก็ก็นำหลักฐานวัตถุให้ใช้อธิบายอยู่บ้าง

‘โฮเมอร์เล่าว่า...’ – สงครามกรุงทรอย ตามเค้าโครงมหากาพย์

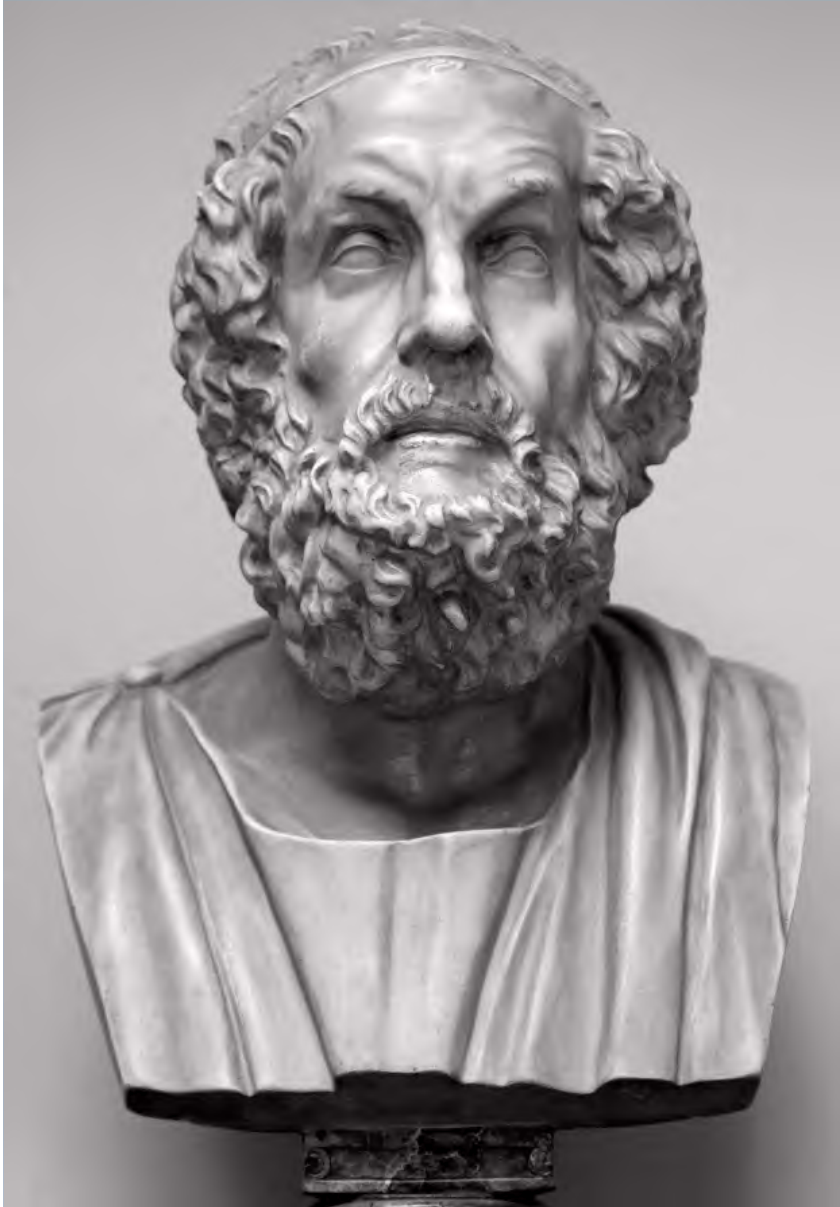
“พระพิโรธข้าชน องค์เทพีเอีย ว่าด้วยโอรสแห่งพีเลียส อคิลลีส ว่าด้วยโทสะล้างผลาญที่นำพาความวอดวายนับมิถ้วนมาสู่ชนชาวอาเคียน และส่งดวงวิญญาณเหี้ยมโหดของเหล่าวีรชนมากมายไปสู่ภพเฮดีส แลทำให้พวกเขากลายเป็นเศษซากแก่หมู่หมาและนกทั้งหลาย เช่นนั้น แผนของเทพซุสจึงมาถึงแก่การบรรลุ”¹⁰

นี่คือวรรคแรกของมหากาพย์อีเลียด (Iliad) 1 ใน 2 มหากาพย์ที่ถูกยกให้เป็นผลงานของโฮเมอร์ (Homer) หรือที่ชาวโลกกับพวกเรารู้จักในนามโฮเมอร์ (Homer) หนึ่งในยอดกวียุคโบราณของชนชาวกรีก โดยในปัจจุบันถูกยกให้เป็นผู้แต่ง 2 ผลงานหลักคือ อีเลียด ตามที่กล่าวไปก่อนหน้านี้ กับโอดิสซีย์ (Odyssey) ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นวรรณกรรมภาคต่อ¹¹

10 “[1] The wrath sing, goddess, of Peleus’ son, Achilles, that destructive wrath which brought countless woes upon the Achaeans, and sent forth to Hades many valiant souls of heroes, and made them themselves spoil for dogs and every bird; thus the plan of Zeus came to fulfillment,”

Homer. Iliad 1.1. Perseus, Tufts University. <https://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.01.0134>

11 “Homer summary”. Encyclopaedia Britannica. <https://www.britannica.com/summary/Homer-Greek-poet>

โซเมอร์ กวีชาวกรีก งานประติมากรรมหินอ่อน (ภาพจาก Encyclopaedia Britannica)

สองมหากาพย์ของโฮเมอร์กล่าวถึงสงครามกรุงทรอยต่างกัน

โดยอีเลียดกล่าวถึงเนื้อหาในช่วงท้ายสงคราม ว่าด้วยความขัดแย้งและการทะเลาะเบาะแว้งระหว่างอิลลีส (Achilles) ยอดขุนพลฝ่ายกรีก กับราชาอาแกเมมมอน (Agamemnon) ราชาแห่งไมซีนี (Mycenae) ผู้บัญชาการใหญ่ของกองกำลังแนวร่วมกรีก แล้วก็ไปถึงจุดไคลแมกซ์ในศึกดวลเดี่ยวระหว่างอิลลีสกับเฮกเตอร์ (Hector) เจ้าชายและยอดขุนพลฝั่งทรอย ซึ่งจบลงด้วยชัยชนะของอิลลีส และต่อมา ราชาไพรแอม (Priam) แห่งทรอย พระบิดาของเฮกเตอร์ ก็มาขอศพพระโอรสไปประกอบกิจทางศาสนา แล้วเรื่องก็จบลงตรงนั้น

ส่วนโอดิสซีย์ เนื้อหาหลักอิงกับการเดินทางกลับบ้านเป็นเวลา 10 ปีของโอดิสซีส (Odysseus) ราชาแห่งอิธากา (Ithaca) หนึ่งในแม่ทัพแกนนำของกองทัพอกรีกที่กำลังเดินทางกลับจากสงครามกรุงทรอยที่จบไปด้วยชัยชนะของฝ่ายกรีก มันคือเรื่องราวของช่วงหลังสงคราม แต่สามารถนำมาใช้อ้างอิงได้ในเรื่องสถานการณ์ปลายสงคราม ตลอดจนชะตากรรมของขุนพลคนต่างๆ ในฝ่ายกรีกที่เผชิญกับเคราะห์กรรมต่างๆ กัน

นอกจากวรรณกรรมของโฮเมอร์แล้ว เรื่องราวของสงครามกรุงทรอยก็ยังปรากฏในวรรณกรรมกรีกโบราณอื่นๆ ซึ่งมาช่วยอธิบายขยายรายละเอียดให้กว้างขึ้น แต่เรื่องราวของโฮเมอร์นั้นไม่พอ เพราะโดยตัวมันเองก็เริ่มกลางเรื่อง (in media res) เริ่มเรื่องในช่วงปลายสงคราม ทั้งที่ตัวสงครามนี้กินเวลาเป็น 10 ปี ดังนั้น การจะศึกษาหรือเสพเรื่องราวของสงครามกรุงทรอย ต้องอาศัยวรรณกรรมเรื่องอื่นด้วย ถึงจะครบบรรณรส

นี่คือรายละเอียดของสงครามกรุงทรอยแบบคร่าวๆ ผ่านเรื่องราวต่างๆ ที่ปรากฏในวรรณกรรม

[คำเตือน: เนื้อหาต่อจากนี้มีการผสมผสานอภินิหารเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีความเกินจริงแน่นอน ดังนั้น โปรดใช้วิจารณญาณในการอ่าน]

สาเหตุของสงครามกรุงทรอยมีคำอธิบายหลายรูปแบบด้วยกัน